

גליונות לעיון בפרשת השבוע

ערוכים בידי נחמה ליבוביץ - סנה עסיריה

יו"ל ע"י מוסד תורה והסכלה למבוגרים ולנער

מהדורה מיוחדת בטביל ההסתדרות הציונית העולמית המחלקה לחנוך ולתרבות תורניים בגולה.

לכ
לכ

פרק ל"ב

מטרת (תשי"א)

שים לב: למבנה הפרק ולמכנו הכללי, עיין גליון מטות-מסעי תשי"א.

א. ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד.
 במדבר רבה כ"ב: הלכה: שלט מתנות נבראו בעולם, ובה באחת מתן, נטל חמדת כל העולם: זכה בחכמה - זכה בכל; זכה בגבורה - זכה בכל; זכה בעושר - בכל. אימתי? בזמן שהן מתנות טמים ובאות בכה התורה, אבל גבורתו ועטרו של בטר ודם אינו כלום. סכן שלמה אומר (קהלת ט'): "טבתי וראה תחת הטמט כי לא לקלים המרוץ ולא לגבורים המלחמה וגם לא לחלמים - לחם; וגם לא לבבונים-עושר; וגם לא ליודעים - חן. כי עת ופגע יקרה את כולם".
 וכן ירמיהו אומר (ירמיה ט'): "כה אמר ה': אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו ואל יתהלל עשיר בעטרו כי אם בזאת יתהלל המתהלל: הטכל וידוע אותו, כי אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ, כי "באלה חפצתי, נאום ה'". ומתנות אלו בזמן שאינן באין מן הקבה"ו, סופן להטסק ממנו.
 שני רבותינו: שני חכמים עמדו בעולם, אחד מישראל ואחד מאומות העולם; אחיטפל מישראל ובלעם מאומות העולם ושניהם נאבדו מן העולם. וכן שני גבורים עמדו בעולם, אחד מישראל ואחד מאומות העולם; שמשון מישראל וגלית מאומות העולם, ושניהם נאבדו מן העולם. וכן שני עשירים עמדו בעולם, אחד מישראל ואחד מ מאומות העולם: קרה מישראל והמן מאומות העולם ושניהם נאבדו מן העולם. למח? שלא היתה מתנתן מן הקבה"ו אלא חוספין אותן להם.
 וכן אחת מוצא בבני גד ובבני ראובן, שהיו עשירים והיה להם מקנה גדול וחכבו את סמונם ויטבו להם חוץ מארץ ישראל, לפיכך גלו תחילה מכל הטבטים, שנאמר (דברי הימים א' ה' כ"ו) "ויער אלוקי ישראל את רוח מול מלך אסור ואת רוח הלגת פלנר מלך אסור ויגלם לראובני ולגדי ולחצי שבט מנשה ויביאם לחלח וחבור...". ומי גרם להם? על שהפריסו עצמם מן אחיהם בטביל קנינים. מניין? ממה שכתוב בתורה (במדבר ל"ב א') "ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד".
 "ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד" - זה טאמר הכתוב (תהל' ע"ה) "כי לא סמוצא ומסערב ולא ממדבר הרים, כי אלהים סופט, זה יטפיל וזה יריס". מהו "כי לא סמוצא ומערב"? לא ממה שאדם יוצא ועמל בסתורה והולך ממורה למערב נעשה עשיר; אפילו פורט בספינות והולך ממורה למערב חוזר על המדבריות ועל ההרים, אינו נעשה עשיר. מהו "ולא ממדבר הרים"? אמר ר' אבא מרומניה: "כל הריים" שבמקרה - הרים הם, חוץ מזה, שהוא "רוממות", שאין אדם מתרומם מן הדברים האלה. מה הקבה"ו עושה? נוטל נכסים מזה ונותן לזה? סנ' (תהלים ע"ה) "כי אלוקים סופט, זה יטפיל וזה יריס". לכך נקרא סמם "נכסים", שנכסים מזה ונגלים לזה. ולמה נקרא סמם "זלוזים"? סוזים מזה ונתנים לזה. "ממון"? מה אתה מונה? - אינו כלום!

1. מצא סיוע בפרקנו - במפורט וברמז - לדעתם זו של חז"ל על שני הטבטים והצ"ח?
2. שני הטבטים נהפכו בדברי חז"ל לסמל. מה מסמל בהם?
- א. הסבר את כונת חז"ל באמרם "אלא חוספין אותם להם".
- ב. רמב"ן ב' ד"ה ויבואו בני גד ובני ראובן "ל"א" ויענו בני גד ובני ראובן
- א. במה שונה הערכת הרמב"ן את שני הטבטים וחצי מהערכת חז"ל המובעת במדרש במדבר רבה שבשאלה א'?
2. איזו פליאה סגנונית מחרץ הרמב"ן בדבריו לפסוק ב'?
- ג. שאלות לשון וסגנון:
  1. כ"ה רש"י ד"ה ויאמר בני גד, הסבר, מה קשה לו והבא דוגמאות מן התורה לתופעה לסוגיה זו!
  2. כ"ט ראב"ע ד"ה ונתחם.
- א. א) מה קשה לך? ב) מה היא לדעתו חז"ל הו"ו שהיא "כמה" רפה בלשון יסמעאל וע' בראשית א' ב' ראב"ע ד"ה וחארץ החל מן "ואל התחם על ו"ו" עד "כי לא דבר" וע' שמות י"ג י"ז ראב"ע ד"ה ויהי בטלח עד ידוע כי מטצרים.

השאלות המוסכמות א קשות והמסוקנותאא קשות ביותר. ענה לפי כחירתך. תשובות יש לשלוח למחלקה לחינוך ולתרבות תורניים של ההסתדרות הציונית ירושלים ת.ד. 92 בטביל נחמה ליבוביץ